

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

F.J. Hoogendam (SP)

(d.d. 1 april 2026)

Nummer
4377

Onderwerp
Gratis OV vanwege 'de grootste energiecrisis ooit'

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Omdat Iran de Straat van Hormuz blokkeert en de toevoer van ruwe olie daarmee dreigt te worden afgesloten, waarschuwen experts voor "de grootste energiecrisis ooit". Op 20 maart publiceerde het Internationaal Energie Agentschap (IAE) daarom een lijst met adviezen[1]. Een van die adviezen is om mensen aan te moedigen om meer gebruik te maken van het openbaar vervoer:

"Encouraging a shift from private cars to public transport, alongside measures such as alternating private vehicle access in large cities, can further reduce congestion and fuel consumption."

De energiecrisis zou op korte termijn grote gevolgen hebben voor brandstofkosten, maar op lange termijn ook van invloed zijn op de prijs van bewerkte olieproducten. Daarmee kan de crisis lang najlén. Eurocommissaris Jørgensen van Energie roept EU-landen daarom op om na te denken over het besparen van energie[2].

De Nederlandse situatie is extra belastend voor automobilisten omdat de Nederlandse prijs voor benzine[4] en diesel[5] wereldwijd tot de hoogste behoren. Australië, dat qua prijs ver onder de Nederlandse zit, heeft ervoor gekozen om het openbaar vervoer tijdelijk gratis te maken, om daarmee het verbruik van brandstof te verminderen, en de druk op huishoudens te verlagen[6].

1. *Hoe schat u de gevolgen van 'de grootste energiecrisis ooit' in voor de provincie Zuid-Holland?*

Antwoord

De energiecrisis raakt Zuid-Holland op meerdere fronten. Hogere olie- en gasprijzen werken door in energiekosten voor huishoudens en bedrijven, in brandstofkosten voor vervoer en in de algemene prijsontwikkeling. Zuid-Holland kent vanwege het Haven Industrieel Complex en het glastuinbouwcluster een relatief energie-intensieve economie, wat de regio extra gevoelig maakt voor dit type prijsschokken. De gevolgen treffen niet iedereen gelijk. Huishoudens met een laag inkomen, bewoners van slecht geïsoleerde woningen en mensen die voor hun mobiliteit afhankelijk zijn van de auto worden het hardst geraakt. Hoe groot de gevolgen uiteindelijk zijn,

hangt mede af van de duur van het conflict en de ontwikkelingen op nationaal en internationaal niveau.

2. *Kunt u aangeven wat de gevolgen van deze crisis zijn voor automobilisten? Voor hoeveel huishoudens wordt het gebruik van een auto naar uw inschatting onbetaalbaar?*

Antwoord

De impact van de hoge brandstofprijzen verschilt sterk tussen huishoudens. Huishoudens met veel autokilometers worden meer geraakt, waarbij huishoudens met een laag inkomen het meest kwetsbaar zijn. Onderzoek van TNO laat zien dat vooral een relatief kleine groep huishoudens (2.7% huishoudens bij een brandstofprijs van €2,50 per liter) met een laag inkomen en veel autokilometers financieel kwetsbaar wordt. Tegelijkertijd blijkt uit hetzelfde onderzoek dat een generieke maatregel om de prijs aan de pomp te dempen vooral neerslaat bij huishoudens met veel autokilometers, dit zijn veelal midden-hoge en hoge inkomens. TNO rekent voor dat van het totale budgettaire voordeel van een accijnsverlaging van € 0,10 per liter circa 70% terechtkomt bij midden-hoge en hoge inkomens en circa 7% bij de laagste inkomensgroepen.

3. *Welke gevolgen heeft dat voor het functioneren van deze gezinnen wat betreft het transport naar werk, opleiding, voorzieningen en sociale verplichtingen?*

Antwoord

Voor huishoudens die sterk afhankelijk zijn van de auto kunnen stijgende brandstofkosten leiden tot beperkingen in woon-werkverkeer, onderwijs, zorgbezoek en sociale participatie. Vanuit provinciaal mobiliteitsbeleid is het relevant dat de provincie inzet op alternatieven: beter openbaar vervoer, fiets, ketenmobiliteit en vraagafhankelijk vervoer waar regulier OV beperkt is.

4. *Bent u bereid om de reserves aan te spreken voor deze uitzonderlijke situatie?*

Antwoord

De provincie ziet geen rol voor zichzelf om directe financiële ondersteuning aan gezinnen te geven. Het rijk is als eerste aan zet en werkt een pakket compenserende maatregelen uit. De provincie doet niet aan inkomensbeleid. Vanuit het mobiliteitsbeleid zet de provincie actief in op een toegankelijk en betaalbaar mobiliteitssysteem. Zie ook het antwoord op vraag 6.

5. *Wat kunt u doen om het gebruik van de fiets aan te moedigen?*

Antwoord

Dat kan langs de lijn van bestaand beleid: fietsverbindingen vlotter en veiliger maken, doorfietsroutes verbeteren, overstappen tussen fiets en OV verbeteren en fietsparkeervoorzieningen bij stations ondersteunen. Provinciale Staten beslissen hoeveel geld er op de begroting staat voor fietsmaatregelen.

6. *Bent u bereid om het openbaar vervoer voor bepaalde doelgroepen tijdelijk gratis te maken? Indien ja, voor welke doelgroepen? Indien nee, waarom niet?*

Antwoord

Op dit moment biedt de provincie via de gemeenten de pilot met vrij reizen in de daluren aan voor de doelgroep sociale minima. Hiermee wordt er voor de doelgroep die het meest direct wordt geraakt een vrij reizen product aangeboden. De provincie heeft hiervoor gedurende vier jaar € 2,5 miljoen per jaar uitgetrokken. De eerste gemeenten bieden sinds begin dit jaar dit product aan,

een groep gemeenten is zich nog aan het voorbereiden. Het ziet er naar uit dat (nagenoeg) alle betrokken gemeenten mee gaan doen aan de pilot.

Het uitbreiden naar andere inkomensgroepen achten wij minder zinvol en daar zijn, afhankelijk van de invulling, grote bedragen aan opbrengstderving mee gemoeid. Zoals aangegeven is het rijk als eerste aan zet voor compenserende maatregelen.

7. *Welke andere maatregelen wilt u nemen om mensen te ondersteunen die als gevolg van deze crisis in financiële nood raken en hun dagelijkse verplichtingen niet meer kunnen vervullen?*

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 4.

[1] <https://nos.nl/collectie/14015/artikel/2607028-iea-waarschuwt-voor-grootste-energiecrisis-ooit-werk-thuis-en-reis-met-ov>

[2] <https://nos.nl/artikel/2608567-europese-commissie-wil-dat-eu-landen-nadenken-over-besparen-van-energie>

[3] <https://www.iea.org/news/new-iea-report-highlights-options-to-ease-oil-price-pressures-on-consumers-in-response-to-middle-east-supply-disruptions>

[4] https://www.globalpetrolprices.com/gasoline_prices/

[5] https://www.globalpetrolprices.com/diesel_prices/

[6] <https://www.youtube.com/watch?v=QUFT2OytoZ4>

Bron tno-statement: [Hoge brandstofprijzen raken kleine groep lage inkomens met veel autoki](#)

Den Haag, 12 mei 2026

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff